

DIPLOMÁS PÁLYAKÖVETÉS

- A technológiai fejlődés miatt folyamatosan változó világban a diplomás pályakövetési rendszerek fontos információkat nyújtanak a munkaerőpiaci igények meghatározásához.
- Az Európai Unió a [European Network of Graduate Tracking](#) hálózat létrehozásával támogatja a diplomás pályakövetést, célul tűzve ki, hogy 2030-ra minden tagország teljesítse [a pályakövetéséről szóló 2017-es Tanácsi ajánlást](#).
- Az Európai Bizottság által szervezett webináriumok és műhelymunkák rávilágítottak az európai pályakövetési rendszerek kihívásaira, amelyek az egyes országok felsőoktatásának különbségeiből, az adatvédelem és az adatmegosztás korlátaiból, valamint a költség-haszon kérdésekből fakadtak.
- Az egyes európai országok saját diplomás pályakövetési rendszereket működtetnek, különböző módszerek szerint megszervezve azokat, de közös céljuk a diplomások munkaerőpiaci helyzetének, karrierútjának és a felsőoktatás hatékonyságának a nyomon követése.

Jelen Infojegyzet a Kormány [T/13055.](#) számú törvényjavaslatához kapcsolódóan bemutatja a diplomás pályakövetési rendszerek főbb jellemzőit Magyarországon, illetve az Európai Unió néhány tagországában. Az Infojegyzet kitér az Európai Unió diplomás pályakövetési programjára is.

Bevezetés

A technológiai fejlődés gyökeresen átalakítja életünket, beleértve a munkaerőpiacot és az oktatási rendszereket is. Az oktatásnak alkalmazkodnia kell a gyors ütemű változásokhoz, valamint előre kell jeleznie és reagálnia kell a jövőbeli képzési szükségletekre. A legfőbb kihívás az, hogy hogyan lehet ötvözni a szakmai tudás elsajátítását a folyamatos fejlődést elősegítő szélesebb kompetenciákkal (OECD [2025](#)). A diplomás pályakövetési rendszerek fontosak, mert sokoldalú információt nyújtanak a munkaerőpiac változó elvárásairól, valamint a végzetek elhelyezkedési lehetőségeiről és tapasztalatairól. Az így nyert adatok segíthetik a felsőoktatási intézményeket abban, hogy rugalmasabban alakítsák képzési programjaikat, igazodva a jövőbeli készségigényekhez és a digitális átalakuláshoz (DPR-tanulmányok [2023](#)).

A PÁLYAKÖVETÉSI RENDSZEREK CÉLJAI

A diplomás pályakövetési rendszerek az oktatási és munkaerőpiaci politikák fontos eszközei Európában. Céljuk, hogy nyomon kövessék a diplomás hallgatók karrierútját, munkaerőpiaci integrációját és a felsőoktatás eredményességét. A rendszer segítségével az oktatási intézmények és a kormányzati szervek információkat gyűjthetnek arról, hogy milyen hatással van a felsőoktatás a diplomások munkaerőpiaci elhelyezkedésére, jövedelmi helyzetére és szakmai fejlődésére.

A diplomás pályakövetési adatok segítenek a politikai döntéshozóknak, hogy jobban megértsék, hogyan készíti fel a felsőoktatás a diákokat a munkaerőpiacra.

A felmérések

- visszajelzéseket adnak az egyetemeknek a képzéseik munkaerőpiaci hasznosulásáról,
- nyomon követik a diplomások munkaerőpiaci beilleszkedését,
- segítenek felfedni a készséghiányokat és új trendeket,
- lehetővé teszik a szükséges új képzések megtervezését (DPR-tanulmányok [2023](#)).

**AZ EURÓPAI UNIÓ DIPLOMÁS
PÁLYAKÖVETÉSI PROGRAMJA**

Az Európai Unió célja, hogy a tagállamok összehangolják és javítsák a diplomások karrierútjainak nyomon követését.

Az Európai Bizottság diplomás pályakövetéssel foglalkozó szakértői munkacsoportjának (2018–2020) [ajánlásai](#) alapján az Európai Bizottság létrehozta a [Diplomás Pályakövetés Európai Hálózatát](#) (European Network of Graduate Tracking), hogy támogassa a tagállamokat a diplomások pályakövetésére vonatkozó Tanácsi ajánlásnak ([2017/C 423/01](#)) a végrehajtásában. A hálózat elősegíti az együttműködést, a szakmai tanulást és közös megoldások keresését a diplomás pályakövetési rendszerek tervezésében és végrehajtásában, valamint az adatok elemzésében, miközben támogatja az egyes tagállamokat az adminisztratív adatok és felmérési rendszerek alkalmazásában. A szakértők [2021-ben közzétett ajánlásukban](#) azt is megfogalmazták, hogy rövid távon – 2022-ig – az EU és az EGT országok legfeljebb fele vegyen részt a EUROGRADUATE felmérésben, majd a második hullámban 2025-ig az országok legfeljebb 80 százaléka csatlakozzon. A felmérésben való részvétel önkéntes. Hosszú távon a csoport azt a célt tűzte ki, hogy 2030-ra valamennyi ország hajtsa végre a pályakövetésről szóló 2017-es Tanácsi ajánlást. Kiemelték továbbá a nemzeti adatvédelmi szabályoknak és a GDPR rendeletnek való megfelelés fontosságát is.

A hálózat 2018-ban végezte el az első felmérését ([EUROGRADUATE 2018](#)) nyolc országban, összesen 16,5 ezer válaszadót megkérdezve. Az eredményeket [2020-ban](#) tették közé egy összehasonlító jelentés és nemzeti jelentések formájában. Magyarország nem vett részt a felmérésben. A második felmérést 2022-ben hajtották végre ([EUROGRADUATE 2022](#)), 18 ország részvételével, és több mint 170 ezer frissen végzett diplomás részvételével. A felmérés a 2016/2017-ben, illetve a 2020/2021-ben frissen végzettekre összpontosított. A kutatás

számos témát vizsgált, többek között a felsőoktatási tapasztalatokat, oktatási módszereket, a diplomások társadalmi-gazdasági helyzetét, elégedettségüket és munkaerőpiaci eredményeiket, valamint a nemzetközi mobilitást. A felmérésben Magyarország is részt vett. Az eredményekről készült zárójelentés [2024 végén](#) került publikálásra. A következő felmérést 2026-ra tervezik (European Commission [2025](#)).

A pályakövetési rendszereket érő kritikák

2021 márciusában az Európai Bizottság megbízásából szervezett online megbeszélés keretében az európai pályakövetési kezdeményezéssel kapcsolatos kihívásokat értékelték (Európai Bizottság [2019](#)). A kihívások forrása egyrészt a felsőoktatási rendszerek sokszínűsége, amely az irányítási struktúrában, a minőségbiztosítási gyakorlatban és a képzési kínálatban is megmutatkozik. Másrészt olyan aggályok is felmerültek, amelyeket a már működő pályakövetési rendszerekkel rendelkező országok osztottak meg, elősorban az adatvédelem, a költség-haszon arány és a finanszírozás kérdéseire kapcsolódóan. 2022-ben az éves hálózati találkozón kiemelet témaként szerepelt az adatvédelem és az országok közötti adatmegosztás, ezek akadályozzák ugyanis leginkább az adminisztratív adatok összekapcsolhatóságát (European Network of Graduate Tracking [2022](#)). Az Európai Szakszervezeti Szövetség (ETUC) és az Európai Oktatási Szakszervezetek Bizottságának (ETUCE) 2020-as [közös állásfoglalása](#) több szempontból is problémásnak tartotta az európai pályakövetési rendszer bevezetését. Rámutattak többek között arra, hogy a közös pályakövetési felmérés negatívan befolyásolhatja a felsőoktatási intézmények autonómiáját és akadémiai szabadságát. Arra hívták fel a figyelmet továbbá, hogy óvatosan kell eljárni, ha a végzettek munkaerőpiaci visszajelzéseit nagyobb tantervi változtatásokhoz kívánják felhasználni.

EURÓPAI PÁLYAKÖVETÉSI RENDSZEREK

Az egyes európai országok önálló diplomás pályakövetési rendszereket működtetnek, amelyek különböző megközelítéseket alkalmaznak, de mindegyik célja a diplomások munkaerőpiaci helyzetének részletes feltérképezése és elemzése.

Németországban a diplomások helyzetét vizsgáló **több országos kutatás is létezik**. A legkorábbi kutatásban 1974 óta vizsgálják az oklevelet szerzők és a tanulmányaikat félbeszakítók helyzetét (1989 óta kizárólag a frissen végzettek karrierjét követik). A felmérés ([Absolventenpanel](#)) rendszeres időközönként – a diploma megszerzése után körülbelül 1–1,5 évvel, 5 és 10 évvel – kérdőíves visszajelzéseket gyűjt a diplomások munkavállalói helyzetéről és jövedelméről. Az adatokat a **Német Felnőttképzési Intézet** ([Deutsches Institut für Erwachsenenbildung](#)) gyűjti és elemzi. A végzett hallgatókra vonatkozóan a **Kasseli Egyetem** felsőoktatási kutatóközpontja 2007 óta végzett kutatásokat, melyet 2017 óta az egyetem alkalmazott statisztikai intézete ([ISTAT](#)) hajt végre. A kutatásban Németország mintegy 60 egyeteme vesz részt. A felmérés elsődleges célja, hogy elősegítse a felsőoktatás minőségének fejlesztését. A **leibnizi pályakövetési intézet** (Leibniz Institute for Educational Trajectories, [LifBi](#)) által koordinált panelvizsgálat 2009 óta gyűjt adatokat a kompetenciák fejlődésének mérése, a tanulási utak és motivációk vizsgálatára. Olyan kérdésekre keresnek választ például, hogy a kompetenciák megszerzése mennyiben függ a konkrét felsőoktatási intézménytől.

Franciaországban két egymást kiegészítő felmérés is létezik a diplomások nyomon követésére: a Képesítésekkel kapcsolatos tanulmányok és kutatások központja ([Céreq](#)) a „[Generation](#)” nevű felmérését 1992 óta hajtja végre, míg a francia oktatási minisztérium információs és statisztikai osztálya ([SIES](#)) 2003 óta végez évenként felméréseket. Míg az oktatási minisztérium felmérése rendszerszintű, makroszintű adatokat biztosít,

addig a „[Generation](#)” felmérés a fiatalok munkaerőpiaci beilleszkedésére fókuszál. Utóbbi felmérés a diplomások mellett a szakképzésből kilépőket is megkérdezi. Az adatgyűjtést három évente végzik, a legutóbbi felmérést 2024-ben hajtották végre ([Céreq 2024](#)).

Spanyolországban az egyes felsőoktatási intézmények jellemzően maguk végeznek pályakövetést, illetve néhány tartományban (pl. Kanári-szigetek, Andalúzia, Katalónia, Galícia, Baszkföld) összehangolt felmérések is léteznek. Az [egyetemről szóló 2001/6. törvény](#) 2007. évi módosítása előírja az egyetemek számára pályakövetési vizsgálatok lebonyolítását, a cél elsősorban annak vizsgálata, hogy a végzettek mennyire tudnak elhelyezkedni a megszerzett diplomájukkal.

Finnországban a pályakövetéses vizsgálatoknak több célja van: egyrészt a képzési rendszer mennyiségi előrejelzését, másrészt a hallgatói szolgáltatások minőségi fejlesztését, az oktatási és munkaerőpiaci igényekre való felkészülést szolgálják ([Széll 2016](#)). A finn rendszerben kétféle típusú kérdőíves felmérés található: a politechnikumokban, alkalmazott tudományegyetemeken 1990 óta, az egyetemeken 2013 óta végeznek kutatásokat. A fő cél ezekben a felmérésekben, hogy a végzett hallgatók elhelyezkedése, munkakörülménye mellett képet kapjanak a hallgatók véleményéről is a tanulmányaikat, gyakorlati képzésüket illetően. A felmérésből előállított adatokat táblázatosan és vizualizálva is elérhetővé teszik az [oktatási hivatal statisztikai rendszerén](#). Az Akadémiai Karrier-szolgálatok Hálózata ([Aaresaari Network – Network of Academic Career Services](#)) a mesterfokozatú diplomások és a Phd fokozattal rendelkezők kapcsán végez méréseket 2005, illetve 2007 óta. A kérdőívükben minden olyan információra rákérdeznek, amely az oktatás és a munkaerőpiac kapcsolatára, valamint az oktatási és munkaerőpiaci igényekre. A felméréseket két évente végzik, a legutóbbi felmérésre [2024](#)-ben került sor.

**A MAGYARORSZÁGI DIPLOMÁS
PÁLYAKÖVETÉSI RENDSZER (DPR)**

Hazánkban a diplomások pályakövetésével az [Oktatási Hivatal](#) foglalkozik. A diplomás pályakövetési rendszer (DPR) célja a végzett hallgatók munkaerőpiaci nyomon-követése, a munkaerőpiacra lépésük korai szakaszának elemzése.

A rendszer egyrészt adminisztratív adatokra (például adó- és

társadalombiztosítási nyilvántartásokra), másrészt kérdőíves kutatásokra épül.

A DPR működéséről és az abban kezelt adatok köréről az oktatási nyilvántartásról szóló [2018. évi LXXXIX. törvény](#)

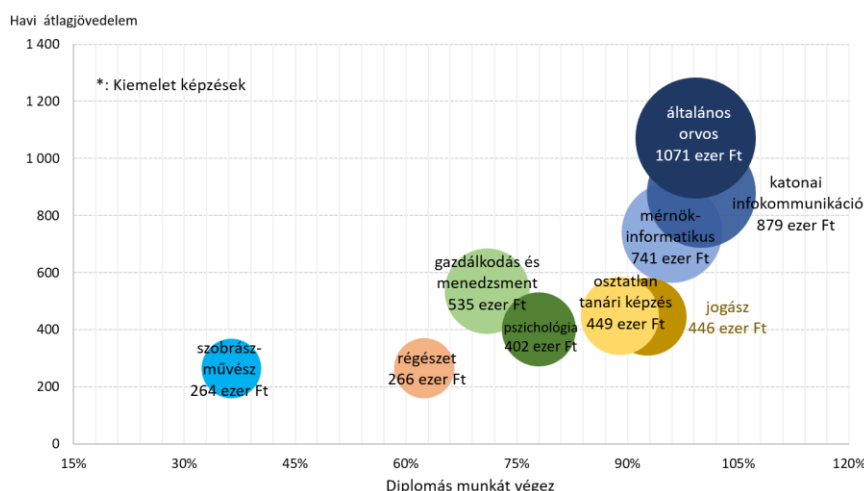
rendelkezik. A DPR rendszerét évente frissítik, és az abból készült jelentések, valamint elemzések a [diplomantul.hu](#) weboldalon, továbbá rövidített összefoglaló formájában a felsőoktatási intézmények honlapjain is elérhetők. A DPR kérdőíves kutatásai 2010-ben indultak, az első pilot jellegű adatintegrációra,

az adminisztratív adatbázisok egyesítésére (AAE) 2011-ben került sor ([dipmonatul.hu](#), hozzáférés ideje: 2025. október 31.). A legfrissebb, 2023-as kutatásokból elérhető eredményeket 2024 elején hozták nyilvánosságra.

A kérdőíves kutatások célcsoportja egyrészt az egy és öt éve abszolutóriumot szerzettk köre. Ezekkel a kérdőívekkel megválaszolhatók többek között, hogy

a végzettek hány százaléka folytatott keresőtevékenységet, továbbá, hogy a tanulmányok alatt megszerzett tudást milyen mértékben tudják hasznosítani munkájuk során. A kérdőíves kutatások **másik célcsoportja az aktív hallgatói jogviszonnyal rendelkezők**. Esetükben olyan kérdésekre keresnek választ, mint például az, hogy a hallgatók miért vállalnak munkát tanulmányaik alatt, illetve mennyire érzik úgy, hogy képzésük felkészíti őket a munka világára ([diplomantul.hu](#)).

1. ábra: Hogyan alakult 2023 decemberében a 2021/2022-ben végzettek* havi bruttó átlagjövedelme és diplomás foglalkoztatottsága?

Forrás: [Infoszolg/diplomantul.hu](#) [AAE](#)

Az adminisztratív adatbázisok egyesítésének kiinduló nyilvántartása a Felsőoktatási Információs Rendszer (FIR). Az itt tárolt egyéni szintű adatokhoz egyéb adminisztratív rendszerek adatait kapcsolják hozzá, például a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő adatait. Az adatbázissal például a jövedelemre, munkakörökre vonatkozó kérdések válaszolhatók meg.

Források:

- Széll Krisztián et al. (2016): Diplomás pályakövetési rendszerek összehasonlítása Európában. Tempus Közalapítvány, 2016.
- European Commission (2021): Towards a European graduate tracking mechanism. Recommendations of the expert group. European Commission, 2021.

Készítette: Hagymásy Tünde
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Telefon: (1) 441-6486